

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1985/2 (İhtar İstemi)

Karar Sayısı:1986/1

Karar Günü:28.2.1986

R.G. Tarih-Sayı:R.G.'de yayımlanmamıştır. (İhtar)

İSTEMDE BULUNAN : Cumhuriyet Başsavcılığı

İSTEMİN KONUSU : Demokratik Sol Parti Tüzüğündeki kimi hükümler nedeniyle adı geçen Partiye ihtarda bulunulmasıdır.

A- İSTEMİN GEREKÇESİ :

Cumhuriyet Başsavcılığının 12.12.1985 günlü, SP.17.Hz.1985/1613 sayılı başvuru yazısı aynen şöyledir :

"Davalı Demokratik Sol Parti 14.11.1985 tarihinde kuruluş bildirisini İçişleri Bakanlığına vererek tüzelkişilik kazanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 69. ve 2820 sayılı Kanunun 9. maddeleri gereği olarak bu Siyasi Partinin Tüzüğü incelenmiş ve aşağıda belirtilen konularda, Siyasi Partiler Kanununa aykırı hükümler bulunduğu saptandığından ve Parti görevlileri ile yapılan sözlü temastan olumlu bir sonuç alınamayacağı anlaşıldığından, 12.10.1984 tarih ve 1994/2-2 sayılı kararınızın 3. maddesinde belirtilen (2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. maddesinde, Cumhuriyet Başsavcılığınca bir uyarıda bulunulmamasının aynı Yasanın 104. maddesi gereğince ihtar istenmesine bir engel teşkil etmeyeceği) görüşü doğrultusunda, bu dava açılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 59. maddesinin 3. fıkrasında (Siyasi partilerin parti içi çalışmaları ve kararları, demokrasi esaslarına aykırı olamaz.) ilkesine yer verildiği gibi 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 4. maddesinin 2. fıkrasında da (Siyasi partilerin kuruluşu, organlarının seçimi, işleyişi, faaliyetleri ve kararları Anayasada nitelikleri belirtilen demokrasi esaslarına aykırı olamaz.) denilmektedir.

Davalı Parti Tüzüğünün 12. Bölümü geçici maddeleri kapsamaktadır. Bu geçici maddelerde, ilk büyük kongre yapıncaya kadar geçecek dönemde parti organlarının kuruluşuna ve çalışmalarına yer verilmiş geçici birinci maddesinde de ilk büyük kongrenin, partinin tüzelkişilik kazanmasından başlayarak, engeç iki yıl içinde toplanacağı belirtilmiştir.

O halde ilk büyük kongre toplanıncaya kadar yani iki yıl içinde işleyiş ve örgütlenmenin bu geçici maddelere göre yapılacağı anlaşılmaktadır.

Bu nedenle öncelikle Tüzüğün geçici maddeleri üzerinde durulmuştur.

1- İl ve ilçe teşkilatı :

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu, 19 ve 20. maddelerinde İl ve İlçe teşkilatının nasıl kurulacağını, 10/b ve 33. maddelerinde de teşkilat kurduğu İl ve İlçelerde ne gibi işlem yapılacağını belirlemiş, 115. maddesinde de cezai sorumluluğa yer vermiştir.

Demokratik Sol Parti Tüzüğünün geçici örgütlenme başlığı altında;

Esas Sayısı:1985/2 (İhtar İstemi)

Karar Sayısı:1986/1

Geçici Madde 4- Örgütlenme hazırlıklarının kurul oluşturmak bakımından yeterli düzeye henüz erişmediği İl veya İlçeler varsa, ilk büyük kongreye kadar geçecek süre içinde, o il ve ilçelerde, gerekli çalışmalar ve işlemler, merkez karar ve yönetim kurulunca yapılır; ve yasalarla Tüzüğün İl ve İlçe yönetim kurullarına verdiği görevler ve yetkiler, geçici olarak, merkez karar ve yönetim kurulunca kullanılır.

İlk ilçe ve il kongreleri yapılıncaya kadar, bu kongrelerin hukuksal varlığından doğan sonuçların ve yetkilerin gerekleri, kurucular kurulunca yerine getirilir.

Kuruluştan sonraki dönemde örgütlenme hazırlığı yeterli düzeye erişen İl ve İlçelerdeki kurullar, geçici 3. maddeye göre oluşturulabileceği gibi, il ve ilçe kongreleri toplanarak o kongrelerde yapılacak seçimler yoluyla da oluşturulabilir.

Kurulların doğrudan doğruya kongrelerce oluşturulmasına karar verilen kurumlarda, üye sayısı yeterli düzeyi bulunca, merkez karar ve yönetim kurulu, köy ve mahalle delege seçimlerini, kendi gözetimi altında yaptırır ve ilçe kongrelerini toplar. Bir ilin, bu yoldan, üçte birden çok ilçesinde kurullar oluşturulduğunda, merkez karar ve yönetim kurulu, il kongresini de toplayabilir.

denilmektedir.

Bir siyasi partinin bir il ve ilçede teşkilat kurmuş olup olmadığının kesinlikle saptanmasında yasal sorunluluklar bulunmaktadır.

a) 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 36. maddesine göre bir siyasi partinin seçimlere katılabilmesi için illerin en az yarısında teşkilat kurmuş olması koşulu aranmaktadır.

Aynı maddenin ikinci fıkrasında da, "bir ilde teşkilatlanma, merkez ilçe dahil o ilin ilçelerinin en az üçte birinde teşkilât kurmayı gerektirir" denilmektedir.

b) 298 sayılı Kanun 14/4 ve 17. maddelerinde de il ve ilçe teşkilatını kurmuş siyasi partilerden sözedilmektedir.

c) 2820 sayılı Kanunun 73. maddesine göre de il ve ilçe teşkilatının ayrı ayrı belirlenmesi gerekli olduğu gibi 74. maddesi gereğince Anayasa Mahkemesince yapılacak mali denetim için (Siyasi partilerin genel başkanları, karara bağlanarak birleştirilmiş kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesin hesaplarının onaylı birer örneğinin Haziran ayı sonuna kadar Anayasa Mahkemesine ve bilgi için Cumhuriyet Başsavcılığına vermek zorundadırlar.)

d) Siyasi Partiler Kanununun geçici 5/c maddesi, siyasi partilerin geçici il ve ilçe teşkilatına ait zorunlu organlarının kurucular kurulu tarafından oluşturulmasını öngörmüştür.

Siyasi partinin bir il ve ilçede teşkilat kurmuş sayılabilmesi için 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 19 ve 20. maddelerinde öngördüğü şekilde örgütlenmesi gereklidir.

Bu bakımdan Demokratik Sol Parti Tüzüğü'nün geçici 4. maddesinin 1, 2, 3 ve 4. fıkraları Siyasi Partiler Kanununun yukarıda anılan hükümlerine aykırı olduğu gibi, yasalarla Tüzüğün il ve ilçe yönetim kurullarına verdiği görev ve yetkilerin (g. md. 4.f.1) ve hatta köy ve mahalle delege seçimlerinin (g.md. 4.f.4) merkez karar ve yönetim kurulunca geçici de olsa kullanılması ve yaptırılması 2820 sayılı Kanunun 4. maddesinin 2. fıkrasında tanımlanan parti içi demokrasi esaslarına da aykırı bulunmaktadır.

Esas Sayısı:1985/2 (İhtar İstemi)
Karar Sayısı:1986/1

2- Kurucular Kurulu :

Kurucular Kurulu siyasi parti ilk büyük kongresini yapıncaya kadar o partinin en yetkili organıdır.

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin 8. fıkrası hükmüne göre; (Büyük Kongre ilk toplantısını yapıncaya kadar, bu kongrenin yetkilerini kurucular kurulu kullanır. Parti genel başkanı ile yaş kaydı aranmaksızın kuruculuk şartlarını haiz merkez karar ve yönetim kurulu ile merkez disiplin kurulu üyeleri ve milletvekilleri, bu kurulun tabii üyeleridir.)

Aynı Kanunun geçici 5. maddesinin (c) bendinde ise;

"Bu Kanunun öngördüğü şekilde çeşitli parti kademelerinin kongreleri yapıncaya kadar partilerin geçici il ve ilçe teşkilatına ait zorunlu organları, kurucular kurulu (genel başkan, merkez karar ve yönetim kurulu ile merkez disiplin kurulu üyeleri ve bu kurullara katılmayan kurucular) tarafından oluşturulur." denilmektedir.

Bu düzenlemeler kurucular kurulunun, ilk büyük kongre toplanıncaya kadar olan dönemdeki önemini göstermektedir.

Tüzüğün geçici ikinci maddesinin 2. fıkrasında; (Kurucular Kurulu, partinin kuruluş bildiriminde adları yazılı kişilerle, onların seçtiği merkez karar ve yönetim kurulu ve merkez disiplin kurulundan oluşur.) denilmekte olup kurulda Genel Başkan ile partili milletvekillerine yer verilmemektedir.

Bu düzenleme 2820 sayılı Kanunun 14. maddesinin 8. fıkrası hükmüne aykırı görülmüştür.

Davalı parti tüzüğünün geçici 5. maddesinin 2. fıkrasında; (daha sonra gerektiğinde yapılacak kurucular kurulu toplantılarının açılışında da salt çoğunluk aranır; ancak gecikmenin yasal sakınca doğuracağı durumlarda, bu sağlanamazsa, önceden duyurulacak gün, saat ve yerde, salt çoğunluk aranmaksızın toplanılır.) denilmektedir.

Görüldüğü üzere kurucular kurulu önceden duyurulacak gün, saat ve yerde salt çoğunluk aranmaksızın da toplanabilecektir.

İlk büyük kongre yapıncaya kadar büyük kongre yetkilerine sahip olan, Partinin Tüzük ve Programını değiştirmek, hatta tüzelkişiliğine son vermek gibi yetkilere sahip olan kurucular kurulunun toplantılarını salt çoğunluğun altında yapabileceğini kabul, bu kurulun doğal üyesi olan merkez karar ve yönetim kuruluna dilediği takdirde kurucular kurulu olarak toplanmak ve onun yetkilerini kullanmak olanağını verecektir.

Tüzüğün geçici 5. maddesinin 2. fıkrasındaki bu düzenlemede 2820 sayılı Kanunun 4. maddesinin 2. fıkrası hükmüne aykırı bulunmuştur.

3- Demokratik Sol Parti Tüzüğünün 24, 33, 34, 76 ve 77 nci maddelerinde merkez karar ve yönetim kurulu, yönetim ve disiplin kurulları üyelerini adedi belirlendiği halde geçici 3. maddenin 4, 8 ve 9. fıkralarındaki düzenleme ile bu belirginlikten vazgeçilmiş bu kurulların kanunda gösterilen en az üye ile Tüzükte gösterilen üye adedi arasında değiştirilebileceği ifade edilmiştir.

Esas Sayısı:1985/2 (İhtar İstemi)

Karar Sayısı:1986/1

Bu şekildeki bir uygulama 2820 sayılı Kanunun 10/b ve 33. maddeleri hükümlerinin yetkili mercilerce yerine getirilmesinin ve sağlıklı olarak izlenmesinin imkansızlığını ortaya koyduğu açıktır.

4- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 62. maddesinin 1. fıkrasında (Partiye borçlu olduğu yıla ait aidatın tamamını veya bir kısmını ödemeyen parti üyesi hakkında, partiden geçici veya kesin olarak çıkarmaya dair disiplin cezası uygulanmaz.) denilmektedir.

Davalı parti Tüzüğü'nün 12. maddesinin 1. fıkrasının 3. paragrafında (üstlendikleri ödentileri süresinde öderler. Ödentilerini ödemedikçe üyelik haklarını kullanamazlar.) kuralına yer verilmiştir. Bu yaptırım üyenin partiden geçici çıkarılma işlemi ile aynı sonucu doğuracağından bu düzenleme Siyasi Partiler Kanununun yukarıda değinilen 62. maddesinin 4. fıkrasına aykırı bulunmuştur.

5- Tüzüğü'nün üyelikten çıkarma başlıklı 15. maddesinin 3. fıkrasında (üyelikten çıkarma kararları, disiplin kurullarının üye tamsayısının oyları ile oluşur.) denilmektedir. Bu düzenleme 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 55. maddesinin 3. fıkrasındaki (Disiplin kurulları, üye tamsayısının en az üçte iki çoğunluğuyla toplanır ve hazır bulunanların çoğunluğuyla karar verir. Ancak 101 inci maddenin (d-1) bendinde gösterilen haller dışında partiden kesin çıkarma cezaları için üye tamsayısının çoğunluğunun kararı gerekir.) hükmüne aykırı görülmüştür.)

6- Tüzüğü'nün 20. maddesinin 6. fıkrasındaki (ancak genel başkanın gündeme önceden madde koyması durumunda seçim yapılabilir) cümlesi, bu madde ve fıkranın içeriği ile bağdaşmadığı gibi, bu yoldaki düzenleme ile genel başkan istemedikçe seçimi de içeren olağanüstü kongre yapma olanağı bulunmamaktadır.

Bu durum 2820 sayılı Kanunun 14. maddesinin 7 ve 4/2 maddesi hükümlerine aykırı bulunmaktadır.

7- 2820 sayılı Kanunun 7. maddesinde (Siyasi partilerin teşkilatı merkez organları ile, il ve ilçe teşkilatından ve Türkiye Büyük Millet Meclisindeki parti grubundan ibarettir.

Siyasi partiler, yukarıdaki fıkrada belirtilenler dışında herhangi bir yerde ve herhangi bir ad altında teşkilat kuramaz.) denilmektedir.

Demokratik Sol Parti, Tüzüğü'nün 29. maddesinin 5. fıkrasında dış ülkelerde (araştırma grubu) kurulabileceği öngörülmüştür. Böyle bir kuruluşun yukarıda anılan madde hükmüne aykırı olduğu kanısındayız.

8- Davalı Parti Tüzüğü'nün 32. maddesinin 20 ve 22. fıkralarına göre çağrı ile gerekli belge ve listelerin ilgili seçim kurulu başkanına (toplantı gününden en az beş gün önce) bildirilip verileceği öngörülmüştür.

2820 sayılı Kanunun 21. maddesinin 2. fıkrasında bu sürenin (Toplantılardan en az onbeş gün önce) olduğu belirtilmiş olduğundan Tüzüğü'nün anılan maddesinin 20 ve 22. fıkraları Siyasi Partiler Kanununun 21. maddesinin 2. fıkrası hükmüne aykırı bulunmaktadır.

9- Demokratik Sol Parti Tüzüğü'nün milletvekilliği aday adaylığı başlıklı 56. maddesinde;

Önseçimlerde her seçim çevresinden seçilecek milletvekili sayısının iki katı aday aday saptanacağı öngörüldüğü gibi, parti üyelerinin önseçime girebilmeleri için de adaylık başvurularının ayrıca kabulü gerekmektedir. Bunun için parti üyesi olan kişide ayrıca (parti içi eğitimden geçmek) koşulu aranmaktadır.

Esas Sayısı:1985/2 (İhtar İstemi)

Karar Sayısı:1986/1

Bu maddedeki düzenlemeye göre ön seçimde aday olmak üzere başvuran partili hakkında ilçe ve il yönetim kurullarının inceleme yapması, görüşlerini genel başkanlığa iletmeleri gerekmektedir. Son söz merkez karar ve yönetim kuruluna aittir. Bu kurulun partilinin geçici olarak ön seçime girmesi için adaylığını geçici olarak kabul edebileceği ifade edildiği gibi il ve ilçe başkanları içinde ayrıca görev bölgelerinde en az altı ay önceden beri seçmen sayısının en az belirli bir oranı kadar üye bulundurulması koşulu aranmaktadır.

Tüzüğün sözü edilen 56. maddesi ile 57. maddesi birlikte değerlendirildiğinde partiye kayıtlı herhangi bir üyenin ön seçimlerde aday olabilmesi hususunda getirilen düzenlemeler ile ön seçimi kazanan partili için merkez karar ve yönetim kuruluna kanunda öngörülme yetkisi sağlanmış ve böylece 2820 sayılı Kanunun 4. maddesinin 2. fıkrasında öngörülen parti içi demokrasi ve eşitlik ilkesine aykırı davranılmıştır.

10- Tüzüğün 57. maddesinin son fıkrası hükmü Siyasi Partiler Kanununun 64. maddesine de aykırıdır. Sözü edilen 64. maddede alınacak özel aidatın milletvekili ödeneğinin net bir aylık tutarını aşmayacağı hükmüne yer verildiği halde Tüzüğün 57. maddesine ödentinin üst sınırı milletvekili aylık ödeneğinin ve yolluğunun net tutarını aşamaz denilmektedir.

11- Tüzüğün 64. maddesindeki düzenleme de yukarıda 56 ve 57 nci maddeleri dolayısıyla belirttiğimiz nedenlerle 2820 sayılı Kanunun 4. maddesinin 2. fıkrası hükümdeki parti içi demokrasi esaslarına aykırı bulunduğu gibi Tüzüğün 69. maddesinin 4. fıkrasındaki "üyeler için seçimle gelinecek görevlere adaylık, parti içi eğitimden geçmiş olması" koşulu da aynı ilkeye aykırı görülmüştür.

12- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 53. maddesinin 2. fıkrasına göre, (Disiplin kurullarının vermeye yetkili oldukları disiplin cezaları ile hangi halde ne tür disiplin cezası verileceğinin parti tüzüğünde belli edilmesi zorunludur.)

Bu bakımdan Tüzüğün 81. maddesi Kanunun 53. maddenin 2. fıkrasında benimsenen kurala aykırı bulunmuştur.

13- 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 7. maddesi Siyasi Parti Teşkilatının, merkez organları ile il ve ilçe teşkilatından ve Türkiye Büyük Millet Meclisindeki parti gurubundan ibarettir.

Siyasi Partiler, yukarıdaki fıkrada belirtilenler dışında herhangi bir yerde ve herhangi bir ad altında teşkilât kuramazlar.

Davalı Parti Tüzüğünün 68. maddesinde her mahalle ve köyde eğitim ve çalışma grupları, toplumsal örgütler kurulabileceği, bunların çalışmalarını ne tür yapabilecekleri, hatta halkın her alanda örgütlenmesine katkıda bulunmaları toplumsal örgütlerde etkinlik göstermeleri hususları belirtilmiştir. Bu yoldaki düzenlemenin de yukarıda sözü geçen 7. madde hükmüne aykırı olduğu kanısındayız.

14- 2820 sayılı Kanunun 62. maddesinin 1. fıkrasında parti üyelerinden alınacak giriş aidatının miktarının Parti Tüzüğünde gösterilmesi öngörüldüğü halde davalı Parti Tüzüğünün 11. maddesinin 1. fıkrasında (yeni üyelerin kimlik kartı için ödeyecekleri bedel giriş ödentisi yerine geçer.) denilmiş ve giriş aidatının miktarı gösterilmemiştir. Bu husus da Siyasi Partiler Kanununun 62/1. maddesine aykırıdır.

15- Davalı Parti Tüzüğünün grupta oylama başlıklı 50. maddesinin ikinci cümlesinde; (... grup üyelerinden beşte birinin yazılı istemi olursa, bağlayıcı kararlar için de gizli oylama yapılır.) kuralı öngörülmüştür.

Esas Sayısı:1985/2 (İhtar İstemi)

Karar Sayısı:1986/1

2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun bu konuyu düzenleyen grupta gizli oylama başlıklı 27. maddesinde; (... milletvekillerini bağlayıcı nitelikteki konulara ilişkin kararların oylamaları, gizli oyla yapılır.) amir hükmü yer aldığından, gizli oylama yapılmasının isteme bağlanması bu hükme aykırıdır.

SONUÇ :

Demokratik Sol Parti Tüzüğü'nün Anayasa'nın 69/5 ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 9. maddeleri uyarınca yapılan inceleme ve değerlendirmesi sonunda :

Parti Tüzüğü'nün, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun emredici hükümlerine aykırı olan maddeleri yukarıda 15 bölüm halinde tesbit edilmiş ve bu hususların 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun hangi maddelerine aykırı olarak düzenledikleri de ayrı ayrı belirtilmiştir.

Davalı Demokratik Sol Parti'nin Tüzüğü'nün bir örneği ekli olarak sunulmuş olup 2820 sayılı Kanunun 104. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, belirtilen konulardaki aykırılıkların giderilmesi için ihtar kararı verilerek, bu kararın Demokratik Sol Parti Genel Başkanlığına yazılı olarak bildirilmesi arz ve talep olunur."

B- İNCELEME :

Cumhuriyet Başsavcılığının 12.12.1985 günlü, SP.17, Hz.1985/1613 sayılı başvuru yazısı ve ekleri ile ilgili dosya incelendi :

Gereği görüşülüp düşünüldü :

Demokratik Sol Parti Tüzüğü'nün, Cumhuriyet Başsavcılığınca, Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olduğu öne sürülen maddelerinin incelenmesine geçmeden önce, kimi üyeler tarafından ortaya atılan usul sorunlarının karara bağlanması gerekmiştir. Bunlar, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. maddesi hükmüne göre, Cumhuriyet Başsavcılığınca, bir uyarıda bulunulmamasının aynı Kanunun 104. maddesi gereğince ihtar istenmesine bir engel teşkil edip etmediği; ilgili partiden savunma istenmesine yasal olanak bulunup bulunmadığı ve ilgililerin sözlü açıklamalarının dinlenmesine gerek olup olmadığı hususlarıdır.

a) 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. maddesi hükmüne göre, Cumhuriyet Başsavcılığınca yazılı bir uyarıda bulunulmamasının aynı Kanunun 104. maddesi gereğince ihtar istenmesine bir engel teşkil etmediği ve işin istek çerçevesinde karara bağlanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

b) İncelenen konu, siyasi partinin kapatılması davası olmayıp, 22.4.1983 günlü, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 104. maddesinin birinci fıkrası uyarınca Cumhuriyet Başsavcılığınca istenen bir ihtar işlemidir. Bu tür işlerin incelemesinin Anayasa'nın 149. maddesinin son fıkrası gereğince dosya üzerinde yapılması zorunludur. İnceleme sırasında, gerekli görüldüğünde Anayasa Mahkemesinin sözlü açıklamalarını dinlemek üzere ilgilileri çağırma yetkisinin bulunduğu şüphesizdir.

Öte yandan, 2820 sayılı Kanunun 98. maddesinde siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun uygulanacağı buyruğu karşısında, ihtar istemine ilişkin evrede, siyasi partinin savunma yapma durumunda olduğundan söz edilemez.

Bu nedenlerle, Demokratik Sol Parti'den savunma istenmesine yasal olanak bulunmamaktadır.

Esas Sayısı:1985/2 (İhtar İstemi)

Karar Sayısı:1986/1

c) Dosyadaki bilgi ve belgelere göre, ilgililerin sözlü açıklamalarının dinlenmesine de gerek görülmemiştir.

Muammer Turan ve Mehmet Çınarlı bu görüşlere katılmamışlardır.

İşin esasına gelince :

Demokratik Sol Parti Tüzüğü'nün;

1- Geçici 4. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarının incelenmesi :

Demokratik Sol Parti Tüzüğü'nün "geçici örgütlenme" başlıklı geçici 4. maddesinin birinci fıkrasında, ilk büyük kongreye kadar geçecek süre içinde, henüz teşkilat kurulmamış il ve ilçelerde gerekli çalışma ve işlemlerin merkez karar ve yönetim kurulunca yapılması; kanunlarla Tüzüğü'nün il ve ilçe yönetim kurullarına verdiği görev ve yetkilerin yine bu kurulca kullanılması öngörülmüştür.

Bu düzenleme ile ikinci fıkranın, ilk ilçe ve il kongreleri yapılıncaya kadar bu kongrelerin hukuki varlığından doğacak sonuç ve yetkilerin gereklerinin büyük kongre yetkisini haiz kurucular kurulunca yerine getirilmesine imkan veren düzenleme ve dördüncü fıkranın merkez karar ve yönetim kurulunun köy ve mahalle delege seçimlerini kendi gözetimi altında yaptırması ve ilçe kongrelerini toplayarak bir ilin bu yolda üçte birden çok ilçesinde kurullar oluşturulması halinde de il kongresini toplayabilmesini öngören; üçüncü fıkranın, il ve ilçe kongrelerinin geçici kurullar bulunmadan merkez karar ve yönetim kurulunun gözetiminde seçilecek köy ve mahalle delegelerince teşkil edilmesiyle il ve ilçelerdeki kurulların oluşturulmasına imkan tanıyan hükümlerin, merkezin taşra teşkilatı üzerinde hakimiyet kurmasına yol açacak nitelikte görülmüş ve dolayısıyla 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun maddesinin ikinci fıkrasına aykırı bulunmuştur.

Öte yandan, Tüzüğü'nün geçici 4. maddesinin söz konusu fıkraları, siyasi partilerin teşkilatlanmalarını düzenleyen Siyasi Partiler Kanununun 19., 20. maddelerinin ve geçici 5. maddesinin (c) bendinin emredici kurallarına da aykırı görülmüştür.

Birinci ve ikinci fıkralar yönünden Muammer Turan ve Mahmut C. Cuhruk; üçüncü fıkra yönünden Muammer Turan, Mehmet Çınarlı, Mahmut C. Cuhruk ve Servet Tüzün; dördüncü fıkra yönünden ise, Muammer Turan, Mehmet Çınarlı ve Mahmut C. Cuhruk bu görüşlere katılmamışlardır.

2- Geçici 2. maddesinin ikinci fıkrasının incelenmesi :

B fıkrada, "Kurucular kurulu, partinin kuruluş bildiriminde adları yazılı kişilerle, onların seçtiği merkez karar ve yönetim kurulu ve merkez disiplin kurulundan oluşur." denilerek kurulda genel başkan ile partili milletvekillerine yer verilmemiştir. Söz konusu fıkra düzenlemesi, Siyasi Partiler Kanunu'nun 14. maddesinin sekizinci fıkrasına açıkça aykırıdır.

Muammer Turan bu görüşe katılmamıştır.

3- Geçici 5. maddesinin ikinci fıkrasının incelenmesi :

Geçici 5. maddenin ilk fıkrasında, ilk kurucular toplantısının salt çoğunlukla yapılacağı ifade edildikten sonra, ikinci fıkrasında daha sonra gerektiğinde yapılacak kurucular kurulu toplantılarının açılışında salt çoğunluk aranacağı öngörülmüş; ancak gecikmenin yasal sakinca

Esas Sayısı:1985/2 (İhtar İstemi)

Karar Sayısı:1986/1

doğuracağı durumlarda, salt çoğunluk sağlanamazsa önceden duyurulacak gün, saat ve yerde, salt çoğunluk aranmaksızın toplantı yapılabileceği kurala bağlanmıştır.

Böylece, salt çoğunluk aranmadan toplantı yapılabilmesi, makul ve sıkı kayıtlara bağlı tutulmuştur. Düzenleme bu niteliğiyle kurucular kurulu üyelerinin üyelik haklarını kullanma olanağını engellemediğinden Siyasi Partiler Kanunu'nun 4. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen demokrasi esaslarına aykırı bulunmamıştır.

Selahattin Metin ve Adnan Kükner bu görüşe katılmamışlardır.

4- Geçici 3. maddesinin dördüncü, sekizinci ve dokuzuncu fıkralarının incelenmesi :

Geçici 3. maddenin dördüncü fıkrasının, "Merkez karar ve yönetim kurulu başlangıçta 15 kişi olarak kurulabilir; ve kurucular kurulu gerekli gördüğünde bu sayı 20'ye kadar çıkarılabilir." şeklindeki hükmü, Siyasi Partiler Kanunu'nun 16. maddesinin, bu kurulun parti tüzüğünde gösterilen şekilde kurulacağına ve kurulun üye sayısının onbeşten az olamayacağına ilişkin hükmüne aykırı değildir.

Yine Tüzüğün geçici 3. maddesinin sekizinci fıkrasında, il ve ilçe yönetim kurullarının kurucular kurulu tarafından tüzükte belirtilen sayıdan az fakat Siyasi Partiler Kanunu'nun 19. maddesinin dördüncü ve 20. maddesinin ikinci fıkralarında gösterilen asgari sayılarda oluşturulması bu maddelerin emredici hükümlerine aykırı olmadığı gibi, Tüzüğün geçici 3. maddesinin dokuzuncu fıkrasının kurucular kurulunun gerekli gördüğü yerlerde disiplin kurullarını tüzükte belirtilenden az sayıda oluşturup gerektiğinde tüzükte gösterilen sayılara yükseltebilmesine imkan veren hükmü, disiplin kurullarının üye sayılarını ve niteliklerini Parti tüzüklerine bırakan 2820 sayılı Kanun'un 19. maddesine de aykırı bulunmamıştır.

Siyasi Partiler Kanunu'nun 10. maddesinin (b) bendinde, Cumhuriyet Başsavcılığının her siyasi parti için tuttuğu sicil dosyasında partilerin, merkez organları ile teşkilat kurdukları il ve ilçelerin organlarında görev alanlar ile ilgili bilgi ve belgelerin neler olduğu sayılmış, dördüncü fıkrada ise, siyasi partilerin (b) bendindeki bilgi ve belgelerde yapılan değişiklikleri, değişiklik tarihinden itibaren onbeş gün içinde Cumhuriyet Başsavcılığına gönderecekleri belirtilmiştir. Aynı Kanunun 33. maddesinde, parti kongreleri hariç olmak üzere, her kademedeki parti organlarıyla parti tüzüğünde belirtilen bir göreve getirilenlerin adı, soyadı, künyesi, ikametgahları, nüfus cüzdan örnekleri gibi bilgi ve belgelerin, o mahallin en büyük mülki amirine seçim veya atamadan itibaren onbeş gün içinde yazıyla bildirileceği hususu düzenlenmiştir. Kanun bu hükümleriyle, tüzükte gösterilen üye sayısına yükseltme ve parti organlarında görevlendirmede parti yöneticilerine, onbeş gün içinde sözügeçen mercilere yazılı bildirimde bulunmak yükümlülüğünü getirmiştir. Kanun böylece, parti tüzüğünün geçici 3. maddesinin dördüncü, sekizinci ve dokuzuncu fıkralarındaki düzenlemelere imkan tanımaktadır.

Bu nedenlerle Tüzüğün geçici 3. maddesinin ihtar istemine konu olan fıkraları, Kanunun anılan maddelerine de aykırı değildir.

5- 12. maddesinin birinci fıkrasının sekizinci paragrafının incelenmesi :

Cumhuriyet Başsavcılığı, Demokratik Sol Parti Tüzüğünün yukarıda anılan maddesinde yer alan "üstlendikleri ödentileri süresinde öderler. Ödentilerini ödemedikçe üyelik haklarını kullanamazlar." biçimindeki kuralın, üyenin partiden geçici çıkarılma işlemi ile aynı sonucu doğuracağı gerekçesiyle Siyasi Partiler Kanunu'nun 62. maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı olduğunu öne sürmüştür.

Esas Sayısı:1985/2 (İhtar İstemi)
Karar Sayısı:1986/1

Ancak parti üyeliği kişilere, kanundan ve parti tüzüğünden doğan kimi haklar sağladığı gibi, bazı yükümlülükler de yükler. Ödentilerin düzenli ödenmesi bu yükümlülükler arasındadır. Ödentilerini ödemeyen üyenin üyelik haklarını kullanamaması doğaldır. Bunu üyelikten geçici ihraç saymak mümkün değildir. Bu nedenle, Siyasi Partiler Kanunu'nun 62 . maddesinin dördüncü fıkrasına aykırılık bulunduğu ilişkin iddia yerinde görülmemiştir.

6- 15. maddesinin üçüncü fıkrasının incelenmesi :

Tüzüğün bu hükmü ile, üyelikten çıkarma kararlarının, disiplin kurulları üye tamsayısının oylarıyla oluşacağı öngörülmüştür.

Üyelikten çıkarmayı güçleştiren bu düzenleme, 2820 sayılı Kanunun 55. maddesinin "disiplin kurulları üye tamsayısının en az üçte iki çoğunluğuyla toplanır ve hazır bulunanların çoğunluğuyla karar verir. Ancak 101. maddenin (d-1) bendinde gösterilen haller dışında, partiden kesin çıkarma cezaları için üye tamsayısının çoğunluğunun kararı gereklidir" şeklindeki emredici hükmüne aykırıdır.

Muammer Turan ve Mahmut C. Cuhruk bu görüşe katılmamışlardır.

7- 20. maddesinin altıncı fıkrasının incelenmesi :

Tüzüğün olağanüstü toplantılarda, ancak genel başkanın gündeme önceden madde koyması durumunda seçim yapılabilir yolundaki hükmü, parti yönetiminde, bir süre için istikrarı sağlamak amacıyla yönelik bulunması nedeniyle Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı bulunmamıştır.

Yekta Güngör Özden, Servet Tüzün, Mustafa Şahin ve Adnan Kükner bu görüşe katılmamışlardır.

8- 29. maddesinin beşinci fıkrasının incelenmesi :

Anayasa'nın 68. maddesinin beşinci fıkrası, siyasi partilerin yurtdışında teşkilatlanıp faaliyette bulunamayacaklarını belirtmiş; 2820 sayılı Kanun 7. maddesinde, siyasi partilerin teşkilatının, merkez organları ile il ve ilçe teşkilatından ve Türkiye Büyük Millet Meclisindeki parti grubundan ibaret olduğunu açıkladıktan sonra, siyasi partilerin bunlar dışında herhangi bir yerde her hangi bir ad altında teşkilat kuramayacaklarını hükme bağlamıştır.

Yurtdışında kurulacak araştırma grupları teşkilat niteliğinde görüldüğünden söz konusu hüküm, Anayasa'nın 68. ve Siyasi Partiler Kanunu'nun 7. maddelerine aykırı bulunmuştur.

Orhan Onar, Necdet Darıcıoğlu, Servet Tüzün, Mahmut C. Cuhruk ve Adnan Kükner bu görüşe katılmamışlardır.

9- 32. maddesinin yirminci ve yirmiikinci fıkralarının incelenmesi :

Parti tüzüğünün il ve ilçe kongrelerinin ortak kuralları başlıklı 32. maddesinin yirminci fıkrasında : "Kongrelerde ilgili çağrı, ilçe seçim kurulu başkanına, ilçede birden çok seçim kurulu varsa, ilçe birinci seçim kurulu başkanına, toplantı gününden en az beş gün önce bildirilir..."; yirmiikinci fıkrasında da : "İl kongreleri için aynı belgeler, aynı süre içinde, ilgili il seçim kurulu başkanına, il yönetim kurlunca verilir." denilmiştir.

Bu suretle Siyasi Partiler Kanunu'nun 21. maddesinin ikinci fıkrasında öngörülen asgari onbeş günlük süre, beş güne indirilerek Kanunun bu hükmüne aykırı bir düzenleme getirilmiş olmaktadır.

Esas Sayısı:1985/2 (İhtar İstemi)

Karar Sayısı:1986/1

10- 56. maddesinin incelenmesi :

Milletvekili aday adaylığı başlıklı 56. maddede, Siyasi Partiler Kanunu'nun 37. maddesine paralel olarak, partilerde tüm üyelerin katılacağı önseçimde, her seçim çevresinden seçilecek milletvekili sayısının iki katı aday adayı tesbit olunacağı belirtildikten sonra adaylarda bulunması gereken şartlar gösterilmiştir.

Parti adaylarının tesbitinde, partilerin söz hakkı olması gerekir. Nitekim, adaylık şartları tüzükte gösterilmiş ve tesbit olunan bu şartlarda demokrasi esaslarına aykırı bir yön görülmemiştir.

11- 57. maddesinin son fıkrasının incelenmesi :

Bu fıkradaki, "Bu ödentinin üst sınırı, milletvekili aylık ödeneğinin ve yolluğunun net tutarını aşamaz" hükmü, Siyasi Partiler Kanunu'nun 64. maddesinin, milletvekili aday adaylarından alınacak özel aidatın, milletvekili ödeneğinin net bir aylık tutarını aşamayacağı yolundaki emredici kurala aykırıdır.

12- 64. maddesinin incelenmesi :

Bu madde de, Tüzüğün 56. maddesi dolayısıyla öne sürülen gerekçelerle 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 4. maddesinin ikinci fıkrasına aykırı bulunmamıştır.

13- 69. maddesinin dördüncü fıkrasının incelenmesi :

Tüzüğün bu maddesinde, sürekli eğitim esasları düzenlenmiştir.

Batı demokrasilerinde partiler, fertlerin siyasi terbiye ve eğitim ocaklarıdır. Seçimle gelinebilecek görevlerde, parti üyelerinin partinin politikası doğrultusunda bilinçli bir şekilde çalışabilmesi için bazı niteliklere ve bilgilere sahip olmasının aranması doğaldır.

Parti yönetici kadrolarının seçiminde parti üyeleri arasında ayırım yapılmaması, parti üyelerinin yöneticiler arasına girme bakımından eşit sansa sahip olmaları gerekir. Ancak, tüzükte seçimle gelinebilecek yönetici kadrolarına girebilmek için her üyeye parti içi eğitimden geçme hususunda fırsat eşitliği tanınmış olduğundan, üyeler arasında eşitlik ilkesine ve dolayısıyla 2820 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ikinci fıkrasına aykırı bir durum oluşturulmamıştır.

14- 81. maddesinin incelenmesi :

Siyasi Partiler Kanunu'nun 53. maddesinin ikinci fıkrasının, "Disiplin kurullarının vermeye yetkili oldukları disiplin cezaları ile hangi halde ne tür disiplin cezaları verileceğinin parti tüzüğünde belli edilmesi zorunludur." biçimindeki emredici kuralına uyulmamış ve tüzüğün sözkonusu maddesinde disiplin suçları gösterildikten sonra, "bu parti suçlarından herhangi biriyle ilgili olarak, suçun ölçüsüne, partiye verdiği zarara ve suçta direnme unsuruna göre, en hafifinden en ağırına doğru, sırası ile aşağıdaki cezalar verilir..." denilmekle yetinilmiştir.

15- 68. maddesinin incelenmesi :

Tüzüğün bu maddesinde öngörülen mahalle veya köydeki üyeler arasından oluşturulacak araştırma grupları Siyasi Partiler Kanunu'nun 7. maddesindeki örgütler niteliğinde kabul edilemez.

Nitekim, Tüzükte bu araştırma gruplarının çalışma esasları ayrıntılı olarak gösterilmiş ve toplu çalışmalar için biraraya gelmelerin, örgüt niteliği ve görüntüsünü edinmemesi ve yasalarda

Esas Sayısı:1985/2 (İhtar İstemi)

Karar Sayısı:1986/1

veya tüzükte belirli organlara tanınmış yetkilerin devri biçimini almaması hususuna işaret edilmiştir. Bu itibarla madde düzenlenmesinde Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı bir yön görülmemiştir.

H. Semih Özmert, Yekta Güngör Özden, Mehmet Çınarlı, Selahattin Metin ve Mustafa Şahin bu görüşe katılmamışlardır.

16- 11. maddesinin birinci fıkrasının incelenmesi :

Siyasi Partiler Kanunu'nun 62. maddesinin birinci fıkrasında, parti üyelerinden alınacak giriş aidatının miktarının parti tüzüğünde gösterileceği yolundaki emredici hükme rağmen, giriş aidatı açıkça gösterilmemiş, Tüzüğün anılan fıkrasında, "yeni üyelerin kimlik kartı için ödeyecekleri bedel, giriş ödentisi yerine geçer" denilmekle yetinilmiştir.

17- 50. maddenin ikinci cümlesinin incelenmesi :

Grup genel kurulunda bağlayıcı kararlar için gizli oylamayı, grup üyelerinin beşte birinin bu yolda yazılı istemde bulunmasına bağlı tutan tüzük hükmü, Siyasi Partiler Kanunu'nun 27. maddesinin, "Grup genel kurulunda seçimlere ait oylamalar ile milletvekillerini bağlayıcı nitelikli konulara ilişkin kararların oylamaları, gizli oyla yapılır" kuralına aykırı bulunmuştur.

Açıklanan nedenlerle, Demokratik Sol Parti Tüzüğü'nün geçici 4. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları, geçici 2. maddesinin ikinci fıkrası, 15. maddesinin üçüncü fıkrası, 29. maddesinin beşinci fıkrası, 32. maddesinin yirminci ve yirmiikinci fıkraları, 57. maddesinin son fıkrası, 81. maddesi, 11. maddesinin birinci fıkrası ve 50. maddesinin ikinci cümlesi Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olduğundan, aykırılığın giderilmesi için Demokratik Sol Parti'ye ihtarla bulunulmasına, Cumhuriyet Başsavcılığının, Tüzüğün öteki hükümlerine yönelik ihtar istemlerinin reddine karar verilmelidir.

C- SONUÇ :

I- Siyasi Partiler Kanunu'nun 9. maddesinin Cumhuriyet Başsavcılığınca öncelikle uygulanması gerekmediğine; Demokratik Sol Parti'nin savunmasının alınmasına ve ilgililerin ihtar istemi konusunda dinlenmelerine yer olmadığına, Muammer Turan ve Mehmet Çınarlı' nın karşıoyu ve oyçokluğuyla,

II- Demokratik Sol Parti Tüzüğü'nün;

1- Geçici 4. maddesinin birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkralarının, Siyasi Partiler Kanunu'nun 4. maddesinin ikinci fıkrasına, 19. maddesi ile 20. maddesine ve geçici 5. maddesinin (c) fıkrasına aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesinin adigeçen partiye ihtar edilmesine, birinci ve ikinci fıkralar yönünden Muammer Turan ve Mahmut C. Cuhruk'un, üçüncü fıkra yönünden Muammer Turan, Mehmet Çınarlı, Mahmut C. Cuhruk ve Servet Tüzün'ün; dördüncü fıkra yönünden ise Muammer Turan Mehmet Çınarlı ve Mahmut C. Cuhruk'un karşıoyuları ve oyçokluğuyla,

2- Geçici 2. maddesinin ikinci fıkrasının, Siyasi Partiler Kanununun 14. maddesinin sekizinci fıkrasına aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesi için Partiye ihtarla bulunulmasına, Muammer Turan'ın karşıoyu ve oyçokluğuyla,

3- Geçici 5. maddesinin ikinci fıkrasının, Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine, Selahattin Metin ve Adnan Kükner'in karşıoyu ve oyçokluğuyla,

Esas Sayısı:1985/2 (İhtar İstemi)

Karar Sayısı:1986/1

4- Geçici 3. maddesinin dördüncü, sekizinci ve dokuzuncu fıkraların, Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine, oybirliğiyle,

5- 12. maddesinin birinci fıkrasının sekizinci paragrafının Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine, oybirliğiyle,

6- 15. maddesinin üçüncü fıkrasının, Siyasi Partiler Kanunu'nun 55. maddesine aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesinin Partiye ihtar edilmesine, Muammer Turan ve Mahmut C. Cuhruk'un karşıoyu ve oyçokluğuyla,

7- 20. maddesinin altıncı fıkrasının, Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine, Yekta Güngör Özden, Servet Tüzün, Mustafa Şahin ve Adnan Kükner'in karşıoyu ve oyçokluğuyla,

8- 29. maddesinin beşinci fıkrasının, Anayasa'nın 68. ve Siyasi Partiler Kanunu'nun 7. maddesine aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesinin Partiye ihtar edilmesine, Orhan Onar, Necdet Darıcıoğlu, Servet Tüzün, Mahmut C. Cuhruk ve Adnan Kükner'in karşıoyu ve oyçokluğuyla,

9- 32. maddesinin yirminci ve yirmiikinci fıkralarının Siyasi Partiler Kanunu'nun 21. maddesinin ikinci fıkrasına aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesinin Parti'ye ihtar edilmesine, oybirliğiyle,

10- 56. maddesinin, Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine, oybirliğiyle,

11- 57. maddesinin son fıkrasının, Siyasi Partiler Kanunu'nun 64. maddesine aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesinin Parti'ye ihtar edilmesine, oybirliğiyle,

12- 64. maddesinin, Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine, oybirliğiyle,

13- 59. maddesinin dördüncü fıkrasının, Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine, oybirliğiyle,

14- 81. maddesinin Siyasi Partiler Kanunu'nun 53. maddesinin ikinci fıkrasına aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesi için Partiye ihtar edilmesine, oybirliğiyle,

15- 68. maddesinin, Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı olmadığına ve ihtar isteminin reddine, H. Semih Özmert, Yekta Güngör Özden, Mehmet Çınarlı, Selahattin Metin ve Mustafa Şahin'in karşıoyu ve oyçokluğuyla,

16- 11. maddesinin birinci fıkrasının, Siyasi Partiler Kanunu'nun 62. maddesinin birinci fıkrasına aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesinin Partiye ihtar edilmesine, oybirliğiyle,

17- 50. maddesinin ikinci cümlesinin, Siyasi Partiler Kanunu'nun 27. maddesine aykırı olduğuna ve aykırılığın giderilmesi için Partiye ihtar edilmesine, oybirliğiyle,

III- Kararın, gereği için, Cumhuriyet Başsavcılığı ile Demokratik Sol Parti Genel Başkanlığı'na tebliğine oybirliğiyle,

28.2.1986 gününde karar verildi.

Esas Sayısı:1985/2 (İhtar İstemi)
Karar Sayısı:1986/1

Başkan	Başkanvekili	Üye
H. Semih ÖZMERT	Orhan ONAR	Necdet DARICIOĞLU
Üye	Üye	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Muammer TURAN	Mehmet ÇINARLI
Üye	Üye	Üye
Selahattin METİN	Servet TÜZÜN	Mahmut C. CUHRUK
Üye		Üye
Mustafa ŞAHİN		Adnan KÜKNER

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1985/2 (İhtar İstemi)

Karar Sayısı : 1986/1

Üyelerden,

Yekta Güngör ÖZDEN'in karşıoy gerekçesinin 2. maddesindeki görüşe katılıyorum.

Başkan

**H. Semih
ÖZMERT**

"Adı geçen siyasal parti tüzüğünün 68. maddesi uyarınca her sandık bölgesinde, her mahalle ve her köyde üyeler arasında oluşturulacak araştırma grupları, Siyasi Partiler Kanunu'nun 7. maddesinin öngördüğü organlar içinde düşünülemez. Yapısı, amacı ve işlevleri tüzüğün sözü edilen maddesi içeriğiyle açıklanan bu gruplar yasanın yasakladığı (mad.7/2) "... teşkilat..." niteliğindedir. Örtülü organ biçimindeki bu yapının bir örgütten ayrılığı yoktur. Yurttaşların, özellikle parti üyelerinin bilinçlenmesi için yapılması doğal çalışmalarını aşan çabaların aykırılığı açıktır."

KARŞIOY GEREKÇEM

Esas Sayısı : 1985/2 (İhtar İstemi)

Karar Sayısı : 1986/1

Demokratik Sol Parti Tüzüğünün Siyasi Partiler Kanunu'na aykırı yönlerinin saptanarak ihtarda bulunulmasına ilişkin kararın katılmaya olanak bulamadığım maddelerinde kullandığım karşıoyların gerekçelerini aşağıda sırasıyla belirtiyorum :

1- Tüzüğün 20. maddesinin altıncı fıkrası, olağanüstü toplantılarda gündeme seçim maddesinin konulmasını genel başkanın öngörmesine bağlı tutmuştur. Bunun parti içi düzen ve dengeyle ilgisi bulunmadığı gibi bu dengenin "bir süre"yle sınırlı tutulması karardaki aykırılığı vurgulamaktadır. Parti içi demokrasi, kişisel ya da organsal egemenlikle bağdaşmaz. Demokrasi, siyasal partilerin içinde kurulamazsa ülkede gerçekleşemez. Siyasal partiler, demokrasi okulu niteliğinde siyasal yaşamın vazgeçilmez öğeleridir. İşlevleri ve konuları çok önemlidir. Ayrıca, genel başkanları genel kurulun istenci (iradesi) üstünde güç sahibi kılmak, onun denetim dışı kalmasına varan tehlikeli bir oluşumu getirir. Denge, düzen, uyum, barış, demokrasi, görüşlerin uzlaşmasıyla kurulur, sağlanır, korunur ve güçlenir. Olağanüstü toplantı gündemlerinde genelde "seçim" maddesinin bulunmaması düşünülebilir. Ama, "seçim" in yalnız genel başkanın yetkisine bırakılması bağlı-koşullu olmaktan ötede genel başkanın tek söz sahibi yapan sakıncalı bir düzenlemedir. Yalnız "seçim" maddeli olağanüstü toplantılar olanaksız kılınmaz.

2- Adı geçen siyasal parti tüzüğünün 68. maddesi uyarınca her sandık bölgesinde, her mahalle ve her köyde üyeler arasında oluşturulacak araştırma grupları, Siyasi Partiler Kanunu'nun 7. maddesinin öngördüğü organlar içinde düşünülemez. Yapısı, amacı ve işlevleri tüzüğün sözü edilen maddesi içeriğiyle açıklanan bu gruplar yasanın yasakladığı (mad.7/2) "... teşkilat..." niteliğindedir. Örtülü organ biçimindeki bu yapının bir örgütten ayrılığı yoktur. Yurttaşların, özellikle parti üyelerinin bilinçlenmesi için yapılması doğal çalışmalarını aşan çabaların aykırılığı açıktır.

Üye

Yekta Güngör
ÖZDEN

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1985/2 (İhtar İstemi)

Karar Sayısı : 1986/1

Karar Günü : 28.2.1986

I- 22.4.1983 günlü ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu'nun 14/8 maddesinde milletvekilleri de Kurucular Kurulunun tabii üyeleri arasında sayıldığı halde Demokratik Sol Parti Tüzüğünün geçici 2. maddesinde Kurucular Kurulunu oluşturanlar arasında milletvekillerinin yazılmaması kanuna aykırılık değil, eksiklik teşkil etmektedir. Tüzük hükmü, kanun gereğince Kurucular Kuruluna milletvekillerinin, katılmasına mani değildir.

II- DSP, bütün merkez, il ve ilçe teşkilatı ile birlikte tek bir tüzel kişidir. Bu nedenle kişiler arasındaki ilişkiler ve "demokrasi esasları" ile aynı kişinin (partinin) organları ve teşkilatı arasındaki ilişki ve demokrasi esaslarının birbirinden çok farklı olması doğaldır, zaruridir. "Siyasi Partilerin kuruluşu, organlarının seçimi, işleyişi, faaliyetleri ve kararları Anayasada nitelikleri belirtilen demokrasi esaslarına aykırı olamaz" şeklindeki kanun hükmüne mana verilirken, kişilerle parti organları ve teşkilatı arasındaki bu önemli farkı gözden uzak tutmamak gerekir. Aynı parti içinde demokrasi esasları kadar disiplin ve

düzene de riayet edilmesi şarttır; askeri teşkilat ve idari teşkilat içindeki kadar sıkı olması da parti içinde de belirli bir ölçüde hiyerarşiye ihtiyaç vardır.

Kanunun il ve ilçe teşkilatı kuruluşuna ait hem 19 uncu hem de 20 nci maddelerindeki "geçici yönetim kurulunun nasıl oluşturulacağı parti tüzüğünde gösterilir" denilmektedir. Bu hükümlere dayanılarak DSP Tüzüğü'nün geçici 3 üncü maddesindeki "il ve ilçe kongreleri yapılıncaya kadar görevli ve yetkili olmak üzere il ve ilçe birimlerinin yönetim ve disiplin kurulları, kurucular kurulunca uygun görülecek yönetim içinde oluşturulur" kuralına yer verilmiştir.

Hemen her partide olduğu gibi, DSP'nin de henüz teşkilatı kurulmamış il ve ilçelerde (kurulduktan sonra o il ve ilçe kongrelerinin seçeceği) başkan ve yönetim kurulu üyelerinin merkez karar ve yönetim kurulunca belirtilmesi çoğunlukça da doğal sayılmakta; demokrasiye, hukuk ve kanuna uy uygun görülmektedir. Bu, en önemli görev ve yetkiye nazaran, tüzüğün, "Geçici örgütlenme" başlıklı geçici 1 inci maddesi ile; daha tali derecedeki "çalışmalar ve işlemler" ve "yasalar ve tüzüğün il ve ilçe yönetim kurullarına verdiği görev ve yetkiler" in, "örgütlenme hazırlıklarının kurul oluşturmak bakımından yeterli düzeye henüz erişemediği il veya ilçeler varsa, ilk büyük kongreye kadar geçecek süre içinde, o il ve ilçelerde geçici olarak merkez karar ve yönetim kurulunca kullanıl"masının ve "ilk ilçe ve il kongreleri yapılıncaya kadar bu kongrelerin yetkilerinin kurucular kurulunca yerine getirilmesi"nin öngörülmesi demokrasi, hukuk ve kanuna aykırılık oluşturmamaktadır.

Kanunun, yine 20 nci maddesinde: "parti tüzüğünde, münhasıran delege seçimi işlemlerini yürütmek üzere köy ve mahallelerdeki üyelerden birinin görevlendirilmesi öngörülebilir.

Delege seçimiyle ilgili diğer hususlar parti tüzüğünde gösterilir" hükümleri bulunmaktadır. Bu hükümlere dayanılarak Tüzüğün geçici 4 üncü maddesinde: "Kurulların doğrudan doğruya kongrelerce oluşturulmasına karar verilen durumlarda üye sayısı yeterli düzeyi bulunca, merkez karar ve yönetim kurulu, köy ve mahalle delege seçimlerini, kendi gözetimi altında yaptırır ve ilçe kongrelerini toplar" denilmesinde de demokrasi, hukuk ve yasaya aykırılık görmekteyim.

III- Kanunun 55 inci maddesindeki: "Partiden kesin çıkarma cezaları için üye tam sayısının çoğunluğunun kararı gerekir" hükmü, bir üyenin partiden çıkarılabilmesi için asgari miktarı (karar nisabını) göstermektedir. Kanunun bu hükmü, üyenin partiden çıkarılabilmesi için daha yüksek karar nisabı konmasına mani değildir. Bu nedenle Tüzüğün 15 inci maddesindeki : "Üyelikten çıkarma kararı disiplin kurullarının üye tam sayısının oyları ile olur" kuralını da yasa ve hukuka aykırı görmedim.

Başlıca bu nedenlerle, DSP Tüzüğü'nün 15/3, geçici 2 ve geçici 4 üncü maddelerinin kaldırılması veya değiştirilmesi içinde DSP'ye ihtar yapılması yolundaki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye

Muammer
TURAN